

БЎЛАЖАК ЎҚИТУВЧИЛАРНИ ПЕДАГОГИК ФАОЛИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ

Raxmonov Xusan Tojiyevich

Kokand SPI, Associate Professor (PhD)

of the Department of Technological Education

email: raxmonovxusan4973@gmail.com,

tel: +998916844973

Аннотация: Ушбу мақолада бўлажак ўқитувчиларга уларнинг касбий ривожланиши йўлларини ўрганишга ва методик ишларда фаол иштирок этишга имкон берадиган интеграл таркибий қисмни яратиш, бўлажак касб таълими ўқитувчиларини педагогик фаолиятга тайёрлашда ва ўз-ўзини ривожлантириш босқичларини ҳақида айтиб ўтилган.

Калит сўзлар: Касб таълими, узлуксиз, электрон таълим, олий таълим, профессионал, АКТ.

Аннотация: В данной статье упоминается создание неотъемлемого компонента, позволяющего будущим педагогам освоить способы профессионального становления и активного участия в методической работе, этапы саморазвития при подготовке будущих педагогов профессионального образования педагогической деятельности.

Ключевые слова: Профессиональное образование, непрерывное образование, электронное обучение, высшее образование, профессионал, ИКТ.

Abstract: In this article, the creation of an integral component that allows future teachers to learn the ways of their professional development and active participation in methodical work, the stages of self-development in the preparation of future teachers of vocational education for pedagogical activities, is mentioned.

Keywords: Vocational education, continuing education, e-learning, higher education, professional, ICT.

Асосий қисм: Бўлажак ўқитувчиларини педагогик фаолиятга тайёрлашнинг ўзига хослиги, биринчи навбатда, таълим хизматларига бўлган талабларни кондиришда, илмий ва бошқарув салоҳиятида намоён бўлади. Бу таълим муассасаларининг ўзаро манфаатлар ва ижтимоий шериклик асосида ўзаро ҳамкорлиги билан таъминланадиган истиқболли таълим дастурлари ва таълим эҳтиёжлари соҳасидаги устуворликларни аниқлаш стратегиясини ишлаб чиқиш учун асосдир. Педагог кадрларни касбий фаолиятга тайёрлаш талаб қилинадиган бўлажак ўқитувчиларининг касбий маҳоратини таъминлашга, минтақадаги инсон ресурсларини ривожлантириш истиқболларига жавоб берадиган таълим ресурсларини ривожлантиришга йўналтирилганлиги билан тавсифланади.

Педагог кадрларни касбий фаолиятга тайёргарлиги бўлажак ўқитувчиларининг узлуксиз таълимга бўлган эҳтиёжларини

ривожлантиришга, талабалар томонидан зарур компетенцияларни ўзлаштиришга ва натижада юқори сифатли таълим фаолиятига эришишга қаратилган. Таъкидлаш жоизки, ҳар бир муайян ҳудудда касбий таълим моделини танлашга қуйидаги омиллар таъсир қилади.

- турли даражадаги минтақавий таълим ташкилотларининг инновацион салоҳияти;
- минтақанинг таълим тизимини ахборотлаштиришдаги ресурс салоҳияти;
- минтақавий таълим органларининг ёндашувлари;
- минтақадаги профессионал жамоаларнинг (педагогик, илмий) биргаликдаги фаолиятга ва ижтимоий шерикликнинг турли шаклларига тайёрлиги.

Шундай қилиб, минтақавий таълим муҳити мазмунида бўлажак ўқитувчиларининг доимий касбий ривожланиш босқичларини янгилашнинг асосий йўналишларини аниқлаш учун доимо педагогик таълимнинг тузилишини кўриб чиқамиз.

Олий таълим кўп босқичли ўқишга (бакалавр-магистратура) қаратилган бўлиб, унинг мақсади бўлажак ўқитувчининг маданий, таълим эҳтиёжлари ва манфаатларини қондириш имкониятларини кенгайтириш, минтақа эҳтиёжларини ҳисобга олган ҳолда касбий фаолиятга тайёргарлигини оширишдир. Асосий олий педагогик таълимнинг биринчи даражаси (бакалавр даражаси) бир ёки иккита фан йўналиши бўйича ўқув ва касбий дастурни амалга оширишни назарда тутди. Олий таълимнинг Давлат таълим стандарти талабларига мувофиқ олий таълим муассасасида бакалаврият босқич талабаларини асосий касбий тайёргарлиги қуйидагиларни таъминлайди:

- касбнинг малака тавсифлари талабларига мувофиқ назарий билимларни ўзлаштириш ва умумий маданий, касбий ва махсус компетенцияларни шакллантириш;
- талабаларнинг педагогик фаолиятининг моҳиятини тушунишга психологик тайёргарлигини шакллантириш;
- касбий педагогик фаолиятнинг назарий ва амалий жиҳатларини ўрганишга бўлган интилишлар, эҳтиёжларни ривожлантириш;
- бўлажак ўқитувчининг услубий маданиятини шакллантириш, унинг инновацион педагогик касбий фаолиятга тайёрлиги, таълим йўлини танлашда ўз тақдирини ўзи белгилаш, уни ривожлантиришда ўз самарадорлигини ошириш. Олий таълим муассасасида бакалаврият таълим йўналиши талабаларини педагогик фаолиятга тайёрлаш уларнинг касбий ривожланишидаги муҳим бўғин ҳисобланади. Давлат таълим стандартида берилган компетенциялар рўйхатида бакалаврларни ўқитишнинг услубий тайёргарлигини такомиллаштиришни замонавий ахборотлаштиришнинг замонавий йўналишларини ҳисобга олган ҳолда такомиллаштириш зарурлигини белгилайди ва замонавий таълим ташкилотлари талабларига жавоб беради, бунда "замонавий ахборотлаштириш инфратузилмаси, шунингдек профессионал таълимларнинг мустаҳкамланган базасида янги ёндашувларни амалга ошириш учун зарур шарт-шароитларни яратади".

Талабаларнинг замонавий шароитларда керакли билимларни эгаллай олмаслиги ўқитувчининг касбий қобилиятининг пастлиги белгиси сифатида қаралади ҳамда кўриб чиқиладиган таълимнинг электрон ва аралашган усуллари асосида ўқув жараёнининг интенсивлиги ва сифатини ошириш мақсад қилинади [2, 29-б]”. М.П. Лапчик фикрича олий таълим муассасасида иш берувчиларнинг вакиллари томонидан "тўғри баҳоланмасдан" ишлаб чиқилган ўқув дастурлари Давлат таълим стандартида келтириб ўтилган талабларни минималлаштиришга олиб келиши мумкин [2].

Электрон таълимнинг дидактик асоси талабаларнинг фаол мустақил таълим фаолияти ҳисобланади, шунинг учун бўлажак ўқитувчиларнинг педагогик фаолиятга тайёргарлиги самарали мустақил ишни режалаштириш, ташкиллаштириш, мониторинг қилишда компетенцияларни ривожлантиришга йўналтирилиши керак; АКТ воситаларидан фойдаланган ҳолда талабаларни ҳар хил мустақил ўқув фаолиятига қизиқтириш; мультимедиа, интерфаол шаклда мавзу мазмунини моделлаштириш; индивидуал ёндашишни ҳисобга олган ҳолда ўрганиладиган ўқув материални тақдим этиш, ўзлаштириш ва бирлаштириш усуллариининг ўзгарувчанлигини таъминлаш [1,2]. Ушбу вазифаларни муваффақиятли бажариш учун бакалаврият таълим йўналиши талабаларини педагогик фаолиятга тайёрлаш ўзаро боғлиқ бўлган икки йўналишда амалга оширилиши керак: электрон таълимнинг дидактик асосларини ўрганиш ва электрон ўқув воситаларининг функционал имкониятларини ривожлантириш. Электрон ўқитиш учун замонавий дидактик ва технологик ечимлар ўқув жараёнини бошқариш ва унинг барча қатнашчилари ўртасидаги масофавий алоқани автоматлаштиришни таъминлайдиган масофавий ўқитиш тизимларидан фойдаланишга, таълим мазмунини жойлаштириш ва асосий дидактик муаммоларни ҳал қилиш учун ягона технологик платформани яратишга қаратилган. Бўлажак ўқитувчиларини педагогик фаолиятга тайёрлашнинг мажбурий таркибий қисми LMS воситаларининг ишлаши ва маҳоратини ўрганиш ҳисобланади.

Шундай қилиб, олий таълим муассасасида бакалаврларни ўқитишнинг методологик ва илмий тайёргарлиги таълимни ахборотлаштиришнинг замонавий тенденцияларига мос келиши ва "Ақлли жамият" ва "Ақлли" таълим тизимида педагогик касбий фаолиятни ривожлантиришга йўналтирилган бўлиши керак. Ҳозирги вақтда олий таълим муассасасидаги ўқув жараёни доирасида электрон таълим технологияларидан фойдаланиш тобора муҳим аҳамият касб этмоқда, ҳар бир фаннинг мазмуни Интернетда ёки таълим муассасасининг маҳаллий тармоғида тақдим этилиши, электрон кутубхона тизими ҳар бир талаба учун исталган нуқтадан индивидуал кириш имкониятини таъминлаши керак. Интернетга уланган ва интерфаол шаклларда олиб бориладиган дарслар улуши камида 20 фоизни ташкил қилиши керак.

Шундай қилиб, электрон таълим технологиялари биринчи навбатда бўлажак ўқитувчиларини келажакдаги педагогик касбий фаолиятида кенг фойдаланиши учун яратилмоқда. Шу билан бирга, электрон таълимда ва олий таълим муассасаси ўқитувчиларининг педагогик компетенцияси, айниқса

ўқитиладиган фанларнинг электрон таълим мазмунига асосланган интерфаол таълим технологияларини жорий этиш имкониятига эга бўлиши муҳимдир.

Олий таълим муассасида бакалаврларни педагогик касбий фаолиятга тайёрлаш доирасида замонавий ахборот ва телекоммуникация технологияларидан фойдаланиш ўқув жараёнининг энг юқори самарадорлигига, бўлажак ўқитувчиларнинг АКТ асосида педагогик касбий фаолиятда мустақил ишлаши ва ўзини ўзи такомиллаштириш қобилиятларини ривожлантиришга ёрдам беради.

Хулоса: Кўпгина тадқиқотчилар асосан бўлажак ўқитувчиларининг педагогик фаолиятига эътибор қаратмоқдалар. Олий таълим муассасаси талабаларини педагогик фаолиятга жалб қилишда тизимли ёндашувни амалга ошириш лозим. Бизнинг фикримизча, замонавий шароитда бундай ёндашув бўлажак ўқитувчиларининг педагогик фаолият талабларини тўлиқ бажара олмаслигидир. Бўлажак ўқитувчиларининг доимий, изчил касбий ривожланиши таркибида унинг босқичларини уйғунлаштиришга имкон берадиган интегратив компонентни аниқлаш керак. Бундан ташқари, бўлажак ўқитувчиларини педагогик фаолиятга тайёрлашда ва ўз-ўзини ривожлантириш босқичларини ўзида мужассам этган интеграллашган ахборот таълим муҳитида амалга оширилиши лозим.

АДАБИЁТЛАР

1. Волов В.Т. Дистанционное образование: истоки, проблемы, перспективы: монография / В.Т. Волов, Д.Б. Волов, В.М. Шмелев. – Самара: Изд-во СНЦ РАН, 2000. – 100 с.
2. Лапчик М.П. ИКТ-компетентность бакалавров педагогического направления / М.П. Лапчик // Информатика и образование. – 2012. – № 2. – С. 29-33.
3. Федеральный закон РФ «Об образовании в Российской Федерации» (№273-ФЗ от 29.12.2012) [Электронный ресурс]–Режим доступа: <http://graph.document.kremlin.ru/-page.aspx?1;1602851> (дата обращения: 11.01.2014).